

Varför Le Pen vinner terräng

Analysen av Le Pens framgångar är farligt ytlig. Den franska eliten svävar omkring i samma rymd som den svenska: globalism och multikulturalism, menar Magnus Karaveli, ledarskribent på Östgöta Correspondenten.

Utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, integrationsminister Leif Blomberg och moderaten Per Unckel deltog häromveckan i ett TV-program om Jean-Marie Le Pen. De fick frågan om de trodde att det i Sverige finns någon jordmån för ett parti som den franska Nationella fronten. Nej, vår demokratiska kultur är stark, svarade statsråden tvärsäkert. I Sverige är vi ju inte rasister, utan hyllar etnisk och kulturell mångfald till skillnad mot det insnöt rasistiska och högerextremt anstuckna Frankrike.

Den som tar del av kommentarer i svensk press till utvecklingen i Frankrike bibringas lätt uppfattningen att det franska folket lider av någon såsant andlig defekt som gjort det särskilt mottagligt för högerextremismens budskap. I själva verket är framgångarna för Le Pen front ett symptom på en klyfta mellan eliten och folket i synen på nationen, och det är en klyfta som löper genom många länder i Europa, inte minst vårt eget. Vill man undvika att det dyker upp en Jean-Marie Le Pen i Sverige finns det ett och annat att lära sig av det franska exemplet.

Nationella frontens framrykning, nu senast i lokalvalet i Vitrolles, där partiets kandidat fick närmare femtio procent av rösterna, brukar förklaras med dess invandrarfientlighet. Den attraktion som frontens invandrarfientliga budskap utövar

kan emellertid inte förstås om man inte sätter in det i ett större sammanhang. Det råder ingen tvekan om att Le Pen själv är en rasist; rasier är ojämlika, och bör inte blandas, har han förklarat. Men det är inte detta budskap som lockar väljare till hans parti. Fransmän, inklusive de som röstar på Nationella fronten, är tvärtom betydligt mindre mottagliga för rastänkande än många andra europeiska folk.

Trots allt har Frankrike under mer än tvåhundra år varit ett invandrarland. Sedan början av 1800-talet har hundratusentals östeuropéer, italienare, portugiser, armenier, västindier och afrikaner i vågor sökt sig till Frankrike, "de mänskliga rättigheternas fosterland". Fram till helt nyligen har alla dessa främlingar framgångsrikt assimilerats i den nationella gemenskapen (dessförinnan hade provinsernas etniskt varierande invånare förfranskats).

Arbetslöshet förklarar inte

Hur kan det komma sig att högerextremismen kan växa sig så stark i just Frankrike? Arbetslösheten räcker inte som förklaring; hög arbetslöshet är inget exklusivt franskt fenomen. Det finns andra länder i Europa där den sociala krisen är lika djup, och där toleransen mot främlingar traditionellt sett är mindre. Det borde finnas en bättre jordmån för Le Pen-liknande politiker i till exempel Tyskland. Fenomenet Jörg Haider i Österrike är mer lättbegripligt.

Väljarströmmen till Nationella fronten vittnar inte om någon flykt från den franska modellen. Den är en reaktion mot de styrande som svikit denna modell. Det som hänt under senare tid, och som är en viktig förklaring till den skenbara invandrarfientligheten, är att den styrande eliten i Frankrike övergivit den tidigare assimilationsmodellen och i stället, under amerikansk påverkan, omvänt till mångkultura-

Svarta fanor.
Le Pens nationalism är i hög grad en protest mot den politiska elitens paneuropeiska iver, som går hand i hand med dess mångkulturalism.

lismen. *Le droit à la différence*, rätten att vara annorlunda, har sedan början av 80-talet varit integrationspolitikens ledstjärna. När politikerna inte längre säger att de invandrade skall bli fransmän har deras närvaro börjat att ses som ett hot mot nationens kulturella särart. Det är inte rasism som bär fram Jean-Marie Le Pens parti, utan en legitim nationalism. Och denna nationalism är i hög grad också en protest mot den politiska elitens paneuropeiska iver som går hand i hand med dess mångkulturalism.

Såväl borgerliga som socialisterna har evakuerat det nationella (som av många stämplas som inskränkt och överspelat) och gjort europeisering och globalisering till sitt credo. Därmed har fältet lämnats fritt för Jean-Marie Le Pen, som kunnat ta de nationella känslorna på entreprenad. "Det är därför att franska ledare, med några undantag, slutat att tala om nationen som arbetare och anställda söker sig till det enda parti som gör det", skriver essäisten Jean-Claude Barreau i sin senaste bok, *La France va-t-elle disparaître?* (Grasset, 1997). Barreau menar att den politiska eliten i Frankrike är mer icke-nationell än andra europeiska elit-

er. Det är ett påstående som man som svensk har svårt att hålla med om. Från vår horisont framstår Frankrike inte precis som det mest underdåniga landet i EU-kretsen. Men en stor del av den franska befolkningen upplever inte desto mindre att de styrande sviker nationen, och av det finns det en lärdom att dra.

Såväl borgerliga som socialisterna har evakuerat det nationella. Därmed har fältet lämnats fritt för Le Pen, som kunnat ta de nationella känslorna på entreprenad.

För Paris handlar inte europeisk integration om att överlämna fransk makt till övernationella institutioner. För franska politiker är EMU – och den fördjupade politiska union som valutaunionen är avsedd att leda till – tvärtom ett sätt att stärka den egna maktställningen. Så-

lunda borde inte unionsprojektet vara svårsålt i Frankrike.

Motståndet mot Maastricht-fördraget, som röstades igenom med knapp marginal, liksom Nationella frontens framgångar, visar dock att de styrandes trosvissa tal om fransk överhöghet (i tandem med Tyskland) i ett politiskt enat Europa möts med stark skepsis av en valmanskår som slår vakt om den nationella suveräniteten.

EU-integration oroar

Till skillnad mot Frankrike kan inte Sverige göra sig några som helst illusioner om sin betydelse. Vi är en småstat med begränsat inflytande. Det bör stämma till eftertanke att planerna på fördjupad politisk integration inom EU till och med väcker oro och gynnar extrema rörelser i ett land som ändå är det näst mäktigaste i denna krets. Svenska politiker som säger att vi genom EMU får inflytande i Europa lär komma att mötas med ännu större skepsis av sina väljare. Och om de fortsätter att betona det mångkulturella på bekostnad av det svenska väntar dem obehagliga överraskningar.

MAGNUS KARAVELI

Georges Pérecs bruksanvisning i fickformat

Catherine Gierow tipsar om en pocketutgåva av en märklig men läsbar modern roman.

Själva romantiteln är lockande: livet är av notoriskt svårhanterbar materia och många skulle behöva extraundervisning för att klara det. Georges Pérecs monumentala *Livet, en bruksanvisning* kom ut 1978, fick det årets Prix Médicis och blev omedelbart en kulturbok. I Sverige såldes den första upplagan ut på några månader; det är inte illa när man betänker att priset var följdriktiga 350 kr. Nu kommer romanen ut i Bonniers Pocket. Passa på!

Skönlitteratur

Georges Pérec
Livet, en bruksanvisning
Öv: Sture Pyk
Bonniers, 1996

I sanningens namn bör påpekas att Georges Pérecs encyclopediska ro-

man inte innehåller något äkta användningsmodus. Så forskräckligt mycket enklare blir inte livet efter man läst den. *Livet, en bruksanvisning* är en modern komposition som kan jämföras med en litterär och filosofisk labrynt eller, om man vill, med en lustig dagstur inefattande loppmarknad. Clas Ohlsons verktygsaffär, la Samaritaine, Madame Tussauds vaxkabinett och Louvren. Bland annat.

Komplex romanstruktur

Romanens geometriska struktur är lika utvecklad och komplex som själva innehållet. Ty varje människoliv är i sig ett fascinerande kaleidoskop av kalla fakta, vilda drifter, fördomar, känslor, historier, passioner, rationaliseringar, olyckor och beslut, allt ihopkopplat och inramat i en ruta placerad vid andra rutor inom en enda stor ram: världen.

Pérecs roman talar om världens ordning och kaos. Om det stora och det lilla. Om det grandiosa och det löjliga. Hans övergripande syfte är ju att belysa länken mellan

den stora helheten och de partiklar vi kallar människoliv. Och för att behålla ett fast grepp om ett så vittomfattande projekt väljer Pérec att fokusera på ett parisiskt hyreshus med 99 rum. Rummen motsvarar bokens 99 kapitel, vilka i sin tur de facto utgör 99 mikroromaner, var och en med sin stil, genre, epok och konstigheter. Den enda länken mellan de välinramade rutor utgörs av hyreshusets levnadsregler. Och en sådan länk räcker för att inte läsaren skall bli alltför förvirrad... och för att författaren själv skall kunna forska ordentligt.

Tack vare den länken (mellan människan och helheten) kan vi utan större besvär pendla mellan olika litterära universum, genrer, stilar och epoker. Visst blir vi litet undrande ibland men det ordnar sig. På ett någorlunda rationellt sätt, faktiskt.

I boken får vi umgås med otaliga personligheter: Raymond Queneau, Vladimir Nabokov, Sigmund Freud, Francois Rabelais, Agatha Christie, Alfred Jarry och Unica Zürn. Den parodierar Victor

Hugo, Homeros och Diderot, tar upp fäna anekdoter som ingen kände till om Jean-Paul Belmondo, Andrej Gromyko, Jean-Paul Sartre och Gutenberg. Den beskriver olika målningar, bjuder på korsord och kriminalgåtor, samt redovisar noggrant matrecept och fakturer. Världens själ spelar schack och vanliga människor uppskattar pekoral minst lika mycket som Châteaubriand.

Förnuft och drifter

Och så ritar Pérec, eller räknar, drömmar och spekulerar för att inte fastna i någonting. Syftet är ju att rota i minsta hörn för att bli klok på världens grundläggande princip. Och grundläggande fel, förstås. Länken mellan förnuft och drifter, ordning och kaos, den stora helheten och den vilda partikeln är svårfångad och verkar utmana alla. Inte ens för dem som njuter av ett encyclopediskt vetande blir det lätt. Pérec strirrar med vetenskaplig nyfikenhet på varje liten ruta. Vad kännetecknar den? Vad försiggår därinne?

Hur relaterar de inneboende till alla de andra, i de andra rutor? Och... ja, var tog den hundrade rutan vägen förresten?

Georges Pérec (1936–1982) var medlem av den parisiska författarföreningen OULIPO (*Ouvroir de Littérature Potentielle*) som tog sin främsta uppgift att skapa litterära och tekniska svårigheter åt författarkollegor. Pérec blev känd som den som en gång skrivit en hel bok, *La disparition* utan att en enda gång använda bokstaven "e". *Livet, en bruksanvisning* skulle i sin tur bevisa att litteratur kan vara allt mellan himmel och jord.

Livet är något att leva

Allt, även invecklade och omöjliga matematiska övningar som inte kan lösas ens med det mest fulländande encyclopediska vetande. Pérecs bok blir till sist en spektakulär uppsättning på temat: livet är något att leva, inte något att redogöra för – även om det tog 700 tåtskrivna sidor för att föra fram denna tanke.

CATHERINE GIEROW